

تأثیر نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای

حسین اعتمادی^۱ - یداله تاری وردی^{۲*}

۱. استادیار دانشگاه تربیت مدرس

۲. دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه تربیت مدرس

(تاریخ دریافت ۸۵/۲/۳، تاریخ تصویب ۸۵/۸/۱۵)

چکیده

در اکثر کشورهای دنیا صورت جریان وجوه نقد، دارای سه بخش بوده، در حالی که این گزارش در ایران پنج بخشی می‌باشد. افزون بر این، مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد نیز برای اولین بار توسط مولفان همراه با استدلال‌ات آن ارایه شده است. این مقاله نتایج یک طرح پس آزمون چند گروهی، برای تعیین تأثیر نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای را ارایه می‌نماید. نتایج آزمون کروسکال-والیس نشان داد که نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای تأثیر دارد. افزون بر این، بر طبق نتایج آزمون یو مان-ویتنی مشخص شد که، بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران مبتنی بر مدل‌های سه بخشی و پنج بخشی از یک سو و مبتنی بر مدل‌های پنج بخشی و چهار بخشی از سوی دیگر تفاوت معناداری وجود ندارد. این در حالی است که بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران مبتنی بر مدل‌های سه بخشی و چهار بخشی تفاوت معناداری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: صورت جریان وجوه نقد، مدل سه بخشی، مدل چهار بخشی، مدل پنج بخشی و قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای

مقدمه

در دنیای امروز، دسترسی به اطلاعات از جمله اطلاعات مالی بدون توجه به مقوله‌ی کیفیت آن یک راهبرد سودمند محسوب نمی‌شود. صورت‌های مالی به‌عنوان یکی از مهمترین انواع اطلاعات در دسترس سرمایه‌گذاران نیز نمی‌تواند فاقد کیفیت باشد. به منظور بهبود کیفیت گزارشگری مالی و در نتیجه ارتقای سودمندی آن باید به نیازهای اطلاعاتی سرمایه‌گذاران توجه کرد. با توجه به هدف گزارشگری مالی، یعنی رای‌ی اطلاعات سودمند برای تسهیل قضاوت‌ها و تصمیم‌گیری‌های اقتصادی استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی و این که نیازهای این استفاده‌کنندگان می‌تواند معیار کیفیت صورت‌های مالی باشد، در تحقیق حاضر تلاش شده است تا مدل‌های متفاوت رای‌ی صورت جریان و وجوه نقد به صورت مقایسه‌ای مورد بررسی قرار گیرد. FASB معتقد است که تصمیم‌های سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان و استفاده‌ی آن‌ها از اطلاعات وسیعتر از سایر گروه‌های استفاده‌کننده‌ی صورت‌های مالی است و به همین خاطر تصمیم‌های آن‌ها آثار قابل ملاحظه‌ای بر تخصیص منابع اقتصادی هر کشور دارد [۱۲، بند ۳۰]. اطلاعات حسابداری، یکی از مهمترین داده‌های ورودی انواع مدل‌های تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران برای انتخاب از میان راه کارهای متفاوت، به شمار می‌رود. فراهم آوردن اطلاعات مربوط، مهمترین وظیفه‌ی حسابداری محسوب می‌شود، از این رو توجه به نوع نیازهای اطلاعاتی سرمایه‌گذاران بسیار راهگشا خواهد بود.

گزارشگری مالی باید برای سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان، اطلاعاتی را در جهت کمک به ارزیابی مقدار، زمان بندی و عدم اطمینان دریافت‌های نقدی آتی ناشی از سود سهام یا بهره‌ی وام و عایدات حاصل از فروش یا حال شدن مطالبات، رای‌ی نماید. دور نمای این دریافت‌های نقدی تحت تاثیر توانایی واحد تجاری در ایجاد وجه نقد کافی جهت پوشش تعهداتش در سر رسید، سایر عملیات نقدی و پرداخت سود سهام نقدی و نیز تحت تاثیر نگرش عموم سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان راجع به این توانایی است که به نوبه‌ی خود بر قیمت بازار سهام واحد تجاری تاثیر می‌گذارد [۱۲، بند ۳۷]. یوری پیدز می‌گوید در مورد درخت، بر پایه‌ی میوه‌های آن نه براساس برگ‌های آن قضاوت کنید [۴، ص

[۴۹۴]. میوه‌های واحد تجاری همان وجوه نقد ایجاد شده است. در همین راستا پروفیسور لی به‌طور صریح گفته است که جریان‌های نقدی نتیجه‌ی غائی فعالیت واحد تجاری است و نه سود. سود یک مفهوم مجازی است، در حالی که وجه نقد یک منبع فیزیکی [۷]. بنابراین، با توجه به مطالب یاد شده می‌توان نتیجه گرفت، بهبود نحوه‌ی ارایه‌ی صورت‌های مالی به‌طور عام و بهبود نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد به‌طور خاص، می‌تواند بر ارزیابی‌ها و قضاوت‌های سرمایه‌گذاران تاثیر داشته باشد.

حسابداری همواره در فرایند تهیه و ارایه‌ی اطلاعات سودمند برای قضاوت و تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان صورتهای مالی ابزار موثری تلقی می‌شود. در این راستا، بیان می‌شود که هسته‌ی بسیاری از استدلال‌ات مطرح شده در حمایت از فلسفه وجودی دانش حسابداری تاکید بر فرایند قضاوت و تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان است. بر پایه‌ی مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی کشورهای آنگلو ساکسون و نیز ایران، سرمایه‌گذاران اصلی‌ترین استفاده‌کنندگان اطلاعات صورتهای مالی به‌شمار می‌روند. این گروه در پی اطلاعاتی هستند که بر پایه‌ی آن ارزیابی مخاطره و بازدهی مورد انتظار سرمایه‌گذاری امکان‌پذیر شود.

اهمیت موضوع و اهداف تحقیق

چنانچه صورت جریان وجوه نقد بازتاب نتایج تصمیم‌های سرمایه‌دار در گردش (عملیاتی و مالی)، سرمایه‌گذاری، تامین مالی و پرداخت سود تامین مالی واحد تجاری باشد. در کنار سایر صورتهای مالی زمینه‌ی ارزیابی بهتر هر یک از تصمیم‌های یاد شده فراهم می‌شود. باید تلاش کرد تا صورت جریان وجوه نقد به سادگی هر چه تمامتر اطلاعات مورد نیاز سرمایه‌گذاران را ارایه دهد. از آنجا که بر طبق بیانیه‌ی شماره‌ی ۹۵ FASB [۱۳] و در سطح جهانی، بر طبق استاندارد حسابداری شماره‌ی ۷ کمیته‌ی استانداردهای بین‌المللی حسابداری [۱۶] و به تبع در عمده‌ی کشورهای جهان، صورت جریان وجوه نقد شامل سه بخش فعالیت‌های عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تامین مالی ارایه می‌شود و در ایران نیز از سال ۱۳۷۵ تا پایان سال ۱۳۷۷ این گزارش مالی به ترتیب یاد شده ارایه می‌شد، این سوال مطرح شد که چرا در ایران بعد از تاریخ یاد شده صورت جریان وجوه نقد از مدل سه بخشی به مدل پنج بخشی تبدیل شد این در حالی است که در تدوین استانداردهای حسابداری ایران، عمدتاً استانداردهای بین‌المللی حسابداری مبنای کار بوده است. اما به‌رغم این، درباره

صورت جریان وجوه نقد، رویکرد کمیته‌ی استانداردهای بین‌المللی حسابداری رعایت نشده و دو بخش به آن افزوده شده است [۸]. در انگلستان نیز برخلاف سایر کشورهای جهان بر طبق استاندارد گزارشگری مالی شماره ۱، صورت جریان وجوه نقد در برگیرنده‌ی ۸ بخش است.

از این رو در این تحقیق تلاش شده به این سوال پاسخ داده شود که آیا نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران تأثیر دارد. به بیان دیگر، آیا مدل سه بخشی صورت جریان وجوه نقد در مقایسه با مدل پنج بخشی آن بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران تأثیر متفاوت دارد. دیگر این که آیا مدل پیشنهادی صورت جریان وجوه نقد توسط مولفان (مدل چهار بخشی)، در مقایسه با مدل‌های فعلی دنیا بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران تأثیر متفاوتی دارد. از این رو قصد آن است که مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد با مدل‌های سه بخشی و پنج بخشی مورد آزمون تجربی قرار گیرد، تا از طریق طرح آزمایش مشخص شود. آیا نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران تأثیر دارد؟

هدف دیگر این تحقیق، بررسی تأثیر نحوه‌ی ارایه‌ی مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد در مقایسه با مدل‌های دیگر این گزارش، یعنی مدل سه بخشی (مدل مورد استفاده در اکثر کشورها) و مدل پنج بخشی (مدل مورد استفاده در ایران) بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای است. هدف این تحقیق آن است که بررسی کند آیا مدل‌های مختلف صورت جریان وجوه نقد، تأثیر یکسانی بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای دارند یا خیر. اگر نتایج یکسان باشند، بنابراین، ضرورتی نداشته که سازمان حسابرسی (کمیته‌ی تدوین استانداردهای حسابداری ایران) نحوه‌ی ارایه خود را در مقایسه با مدل فعلی دنیا تغییر دهد. در غیر این صورت، با توجه به موثر بودن نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد، در گام اول، اقدام سازمان مذکور توجیه پذیر خواهد بود. اما در گام دوم، در حسابداری بر خلاف علوم دقیق (نظیر فیزیک)، تشخیص برتری یک روش یا یک مدل بر روش یا مدل دیگر بسیار مشکل و پیچیده است. اما در این راستا می‌توان به نظر سنجی از صاحب‌نظران دانشگاهی، اعضای جامعه‌ی حسابداران رسمی و سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبادرت کرد تا نحوه‌ی ارایه‌ی برتر مشخص شود که این امر نیز مستلزم تحقیق دیگری است.

پیشینه‌ی تحقیق

تحقیق‌های مرتبط

با توجه به جدید بودن موضوع تحقیق، در ایران، تحقیقی در این مورد صورت نگرفته و عمدتاً تحقیق‌های انجام شده درباره سودمندی رایحه‌ی صورت جریان وجوه نقد است، از جمله‌ی مهمترین این تحقیق‌های در ایران می‌توان به تحقیق عرب مازار [۶] در زمینه‌ی محتوای افزاینده‌ی اطلاعاتی جریان‌های نقدی و تعهدی اشاره کرد که یافته‌های آن نشان می‌دهد رایحه‌ی اطلاعات جریان‌های نقدی همراه با اطلاعات تعهدی برای سرمایه گذاران محتوای اطلاعاتی دارد. در سایر کشورهای نیز می‌توان به تحقیق چنگ و همکارانش [۱۰] در زمینه‌ی محتوای اطلاعاتی افزاینده‌ی جریان‌های نقدی عملیاتی اشاره کرد که یافته‌های آن مشابه‌ی یافته‌های عرب مازار است. افزون بر این، مقاله‌هایی درباره نحوه‌ی رایحه‌ی صورت جریان وجوه نقد بدون کار تجربی رایحه شده است [۹ و ۱۰].

در سایر کشورهای جهان نیز عمدتاً تحقیق‌های نظری در این خصوص صورت گرفته است. به‌طور مثال، نورنبرگ [۱۸]، نورنبرگ و لارگای [۱۹] درباره نحوه‌ی رایحه‌ی صورت جریان وجوه نقد به رایحه‌ی انتقادات، استدلال‌ات و نظرهای پرداخته‌اند. از سوی دیگر آقای مانتر [۱۷] نیز با نقد نحوه‌ی رایحه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر طبق استاندارد حسابداری شماره‌ی ۹۵ آمریکا، عمدتاً بیان کرده است که مقایسه پذیری را مخدوش می‌سازد. در این مقالات، صرفاً به صورت تئوری، تاثیر نحوه‌ی رایحه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر تصمیم‌گیری‌ها و قضاوت‌هایی سرمایه گذاران تصریح شده است. یعنی تاکنون یک تحقیق تجربی چشم‌گیر در این باره رایحه نشده است. به‌رغم انتقادات زیاد در مورد نحوه‌ی رایحه‌ی صورت جریان وجوه نقد، تاکنون رایحه‌ی مدلی بهینه مبتنی بر پایه‌ی نظریه‌های قوی رایحه نشده است.

۱. مهدی مرادزاده انتقاداتی را به نحوه‌ی رایحه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر طبق استاندارد حسابداری شماره‌ی ۲ ایران در مقایسه با نحوه‌ی رایحه‌ی آن بر طبق استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره‌ی ۷ وارد کرده است [۹]. از سوی دیگر، در پاسخ به انتقادات ایشان، دکتر موسی بزرگ اصل در دفاع از مدل پنج بخشی استدلالاتی را رایحه کرده‌اند [۱].

بازشناسی مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد (مدل پیشنهادی)

برای آن که ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد به عنوان یک مقوله‌ی علمی، از سازگاری منطقی برخوردار باشد و از هرگونه آشفتگی و در هم آمیختگی خارج شود باید ارایه‌ی آن مورد بازشناسی قرار گیرد. چنانچه بتوان تعریف جامع و مانع از هر یک از فعالیت‌های متفاوت صورت جریان وجوه نقد ارایه کرد، به سهولت می‌توان از سازگاری منطقی نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد دفاع کرد. هنگامی که در مورد فعالیت‌های سرمایه‌گذاری تعریفی ارایه می‌شود نباید در آن، فعالیت‌هایی از جنس سایر فعالیت‌ها رخنه کند، عکس آن نیز صادق است. در مدل چهار بخشی که بر گرفته از چهار وظیفه‌ی اصلی واحد تجاری است، بخش فعالیت‌های تامین مالی، نشانگر چگونگی تامین مالی است. در حالی که بخش فعالیت‌های سرمایه‌گذاری، بیانگر چگونگی مصرف وجوه نقد تامین شده در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری است. از سوی دیگر بخش بازدهی سرمایه‌گذاری‌ها، ارایه‌کننده‌ی میزان وجوه نقد ایجاد شده از طریق عملیات و سایر فعالیت‌های واحد تجاری است. در نهایت، بخش سود پرداختی بابت تامین مالی، بیانگر میزان وجوه نقد پرداختی به تامین‌کنندگان سرمایه بابت سود سهام (شامل مالیات) و بهره پرداخت شده است. مخلص کلام این که، واحد تجاری از طریق مالکان و دیگر اشخاص (نظیر اعتبار دهندگان) تامین مالی و برای کسب بازده، به سرمایه‌گذاری مبادرت کرده و از محل بازده‌های کسب شده بابت تامین مالی انجام شده، سود پرداخت می‌نماید. بنابراین، صورت جریان وجوه نقد باید ارایه‌کننده‌ی اطلاعاتی در مورد چهار وظیفه‌ی اصلی مورد اشاره باشد. در ادامه‌ی این بخش ابتدا نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد در سه مدل سه بخشی، چهار بخشی و پنج بخشی به صورت مقایسه‌ای در نگاره‌ی شماره‌ی ۱ و اهم استدلالات پشتوانه‌ی مدل‌های مذکور در نگاره‌ی شماره‌ی ۲ ارایه شده تا زمینه‌ی درک بهتر تحقیق فراهم شود.

نگاره ۱. نحوه‌ی اراییه‌ی صورت جریان وجوه نقد

مدل سه بخشی [۱۶ و ۱۳]	مدل چهار بخشی	مدل پنج بخشی [۸]
فعالیت‌های عملیاتی ^{۱۱}	بازدهی سرمایه‌گذاری‌ها	فعالیت‌های عملیاتی ^{۱۱}
سود خالص ^۱ (بالملاحظ بهره، مالیات و سود سهام دریافت شده) ^{۲-۷-۸}	فعالیت‌های عملیاتی ^{۱۳}	سود عملیاتی ^۱
هزینه‌ی استهلاک ^۳	سود عملیاتی ^۱	هزینه‌ی استهلاک ^۳
افزایش در ذخیره‌ی مزایای پایان خدمت کارکنان ^۴	تغییرات سرمایه در گردش عملیاتی ^۵	افزایش در ذخیره‌ی مزایای پایان خدمت کارکنان ^۴
تغییرات سرمایه در گردش عملیاتی ^۶	سود و زیان واگذاری دارایی غیر جاری عملیاتی ^۷	سود و زیان واگذاری دارایی غیر جاری عملیاتی ^۷
افزایش (کاهش) ذخیره‌ی مالیات عملکرد ^۲	فعالیت‌های مالی	سایر درآمدها و هزینه‌های غیر عملیاتی
کاهش (افزایش) پیش پرداخت بهره ^۸	بهره و سود سهام دریافت شده ^۷	تغییرات سرمایه در گردش عملیاتی ^۵
افزایش (کاهش) بهره‌ی پرداختی ^۸	سود و زیان واگذاری دارایی غیر جاری مالی (سرمایه‌گذاری) ^۶	دریافت‌های فروش نسبه‌ی بلند مدت کالا ^{۱۲}
دریافت‌های فروش نسبه‌ی بلند مدت کالا ^{۱۲}	مالیات عملکرد پرداخت شده ^۲	پرداخت‌های خرید نسبه‌ی بلند مدت کالا ^{۱۱}
پرداخت‌های خرید نسبه‌ی بلند مدت کالا ^{۱۱}	سود سهام پرداخت شده ^۹	مالیات بر درآمد
فعالیت‌های سرمایه‌گذاری	سود پرداختی بابت تامین مالی	مالیات عملکرد پرداخت شده ^۱
وجوه نقد حاصل از واگذاری دارایی‌های غیر جاری شامل سود و زیان آن‌ها ^۶	سود پرداختی بابت تامین مالی	بازدهی سرمایه‌گذاری
وام‌های اعطایی به کارکنان ^{۱۰}	بهره‌ی پرداخت شده ^۸	بهره و سود سهام دریافت شده ^۷
دریافت‌های فروش نسبه‌ی بلند مدت کالا ^{۱۲}	سود و زیان تسویه‌ی بدهی‌ها ^۵	بهره و سود سهام پرداخت شده ^{۹-۸}
وام‌های اعطایی به کارکنان ^{۱۰}	مالیات عملکرد پرداخت شده ^۲	
	سود سهام پرداخت شده ^۹	
فعالیت‌های سرمایه‌گذاری	فعالیت‌های سرمایه‌گذاری	فعالیت‌های سرمایه‌گذاری
وجوه نقد حاصل از واگذاری دارایی‌های غیر جاری شامل سود و زیان آن‌ها ^۶	وجوه نقد حاصل از واگذاری دارایی‌های غیر جاری - معادل ارزش دفتری	وجوه نقد حاصل از واگذاری دارایی‌های غیر جاری شامل سود و زیان آن‌ها ^۶
وام‌های اعطایی به کارکنان ^{۱۰}	استهلاک (باز یافت دارایی) ^۳	وام‌های اعطایی به کارکنان ^{۱۰}
	دریافت‌های فروش نسبه‌ی بلند مدت کالا ^{۱۲}	
	وام‌های اعطایی به کارکنان ^{۱۰}	
فعالیت‌های تامین مالی	فعالیت‌های تامین مالی	فعالیت‌های تامین مالی
وجوه نقد پرداختی جهت تسویه‌ی بدهی‌ها و زیان آن‌ها ^۵	وجوه نقد پرداختی جهت تسویه‌ی بدهی‌ها - معادل ارزش دفتری ^۵	وجوه نقد پرداختی جهت تسویه‌ی بدهی‌ها و زیان آن‌ها ^۵
سود سهام پرداخت شده ^۹	مزایای پایان خدمت پرداخت نشده‌ی کارکنان ^۴	سود سهام پرداخت شده ^۹
	پرداخت‌های خرید نسبه‌ی بلند مدت کالا ^{۱۱}	

* حساب‌هایی نظیر حساب‌های دریافتی، پرداختی، پیش پرداخت‌ها و پیش دریافت‌های عملیاتی هستند.

شماره‌های مذکور نشان‌گر جایگاه یک قلم در سه مدل متفاوت است.

نگاره ۳. اهم استدلالات ارایه شده درباره نحوه‌ی ارایی صورت جریان وجوه نقد

ردیف	عنوان	استدلالات‌های مدل سه بخشی	استدلالات‌های مدل چهار بخشی	استدلالات‌های مدل پنج بخشی
۱	تعداد طبقه‌ها	مطابقت با ادبیات مالی؛ چون برای تصمیم‌گیری‌ها سودمند است [۱۸]	مطابقت با تنوری شخصیت؛ از این رو باید ۴ وظیفه‌ی اصلی تامین مالی، سرمایه‌گذاری، کسب بازده (برای سود سرمایه‌گذاری) و توزیع سود تامین مالی (برای تامین مالی) را شامل گردد	مطابقت با ادبیات مالی و این که بازده و سودپرداختی بابت تامین مالی به ساختار سرمایه مرتبط است و مالیات فاقد ویژگی مشترک با سایر طبقات است [۸]
۲	نحوه‌ی ارایی فعالیت‌های عملیاتی	هر آنچه که سرمایه‌گذاری و تامین مالی نباشد عملیاتی محسوب می‌شود [۱۶ و ۱۳]	عدم ارتباط عملیات با ساختار سرمایه و سود تامین مالی	عدم ارتباط عملیات با ساختار سرمایه [۸]
۳	نحوه‌ی ارایی مالیات عملکرد	مطابقت با مفهوم محاسبه‌ی سود خالص [۱۶ و ۱۳]	قضاوتی بودن تخصیص مالیات به بخش‌های متفاوت و دارا بودن ویژگی‌های مشترک با سودتامین مالی	قضاوتی بودن تخصیص مالیات به بخش‌های متفاوت [۸]
۴	نحوه‌ی ارایی استهلاک	هزینه‌ی غیر نقدی است [۱۶ و ۱۳]	برگشت (باز یافت) سرمایه‌گذاری است	هزینه‌ی غیر نقدی است [۸]
۵	نحوه‌ی ارایی مزایای پایان خدمت پرداخت نشده کارکنان	هزینه‌ی غیر نقدی است [۱۶ و ۱۳]	بخشی از ساختار سرمایه است	هزینه‌ی غیر نقدی است [۸]
۶	نحوه‌ی ارایی سود (زیان) تسویه‌ی بدهی‌ها	پیامد تصمیم‌های تامین مالی است [۱۶ و ۱۳]	سود و زیان با فعالیت تامین مالی تفاوت دارد	پیامد تصمیم‌های تامین مالی است [۸]
۷	نحوه‌ی ارایی سود (زیان) غیر عملیاتی و اگذاری دارایی‌های غیر جاری	پیامد تصمیم‌های سرمایه‌گذاری است [۱۶ و ۱۳]	سود و زیان با فعالیت سرمایه‌گذاری تفاوت دارد	پیامد تصمیم‌های سرمایه‌گذاری است [۸]
۸	نحوه‌ی ارایی بهره و سود سهام دریافت شده	مطابقت با مفهوم محاسبه‌ی سود خالص [۱۶ و ۱۳]	مرتبط با ساختار سرمایه است	مرتبط با ساختار سرمایه است [۸]
۹	نحوه‌ی ارایی بهره‌ی پرداخت شده	مطابقت با مفهوم محاسبه‌ی سود خالص [۱۶ و ۱۳]	برآیند فعالیت تامین مالی است	مرتبط با ساختار سرمایه است [۸]
۱۰	نحوه‌ی ارایی سود سهام پرداخت شده	پیامد تصمیم‌های تامین مالی است [۱۶ و ۱۳]	برآیند فعالیت تامین مالی است	مرتبط با ساختار سرمایه است [۸]
۱۱	نحوه‌ی ارایی وام‌های اعطایی به کارکنان	تفاوتی بین وام‌های اعطایی به اشخاص مختلف نیست [۱۶ و ۱۳]	تفاوتی بین وام‌های اعطایی به اشخاص مختلف نیست	مرتبط با عملیات واحد تجاری است [۸]
۱۲	نحوه‌ی ارایی پرداخت‌های مرتبط با خرید نسبی بلند مدت کالا	مرتبط با عملیات واحد تجاری است [۱۶ و ۱۳]	بخشی از ساختار سرمایه است	مرتبط با عملیات واحد تجاری است [۸]
۱۳	نحوه‌ی ارایی دریافت‌های مرتبط با فروش نسبی بلند مدت کالا	مرتبط با عملیات واحد تجاری است [۱۶ و ۱۳]	بخشی از ساختار سرمایه گذارها است	مرتبط با عملیات واحد تجاری است [۸]

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌ی اصلی

نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای تاثیر دارد (بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر صورت جریان وجوه نقد در مدل‌های سه بخشی، پنج بخشی و چهار بخشی تفاوت معناداری وجود دارد).

فرضیه‌های فرعی

۱. بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل سه بخشی صورت جریان وجوه نقد و قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل پنج بخشی صورت جریان وجوه نقد تفاوت معناداری وجود دارد.
۲. بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل سه بخشی صورت جریان وجوه نقد و قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد تفاوت معناداری وجود دارد.
۳. بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل پنج بخشی صورت جریان وجوه نقد و قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد تفاوت معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

متغیرهای تحقیق

۱. نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد (متغیر مستقل)

در این تحقیق با دست‌کاری در متغیر مستقل، یعنی روش‌های متفاوت ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد، زمینه‌ی مشاهده و اندازه‌گیری تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته فراهم شده است. منظور از نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد، همان مدل‌های سه بخشی، چهار بخشی و پنج بخشی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد است. انتظار می‌رود که نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان وجوه نقد به عنوان متغیر مستقل بر متغیر وابسته یعنی قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای تاثیر داشته باشد. متغیر مستقل تحقیق دارای مقیاس اسمی بوده و

متغیری کیفی و گسسته محسوب می‌شود.

۲. قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای (متغیر وابسته)

اندازه‌گیری این متغیر بر پایه‌ی پاسخ‌های دریافت شده از آزمودنی‌های تحقیق درباره ارزیابی توان ایجاد وجه نقد، نقدینگی، توان واریز بدهی‌ها، کیفیت سود، کیفیت فروش، توان سود آوری، میزان سرمایه‌گذاری مجدد در دارایی‌های بلندمدت، توان پرداخت سود سهام، توان پرداخت بهره و نسبت جریان نقدی سرمایه‌گذاری به جریان نقدی تامین مالی انجام می‌گیرد. متغیر وابسته تحقیق که در قالب طیف لیکرت پنج طبقه‌ای اندازه‌گیری می‌شود، از لحاظ ابعاد اندازه‌گیری دارای مقیاس رتبه‌ای بوده و متغیری کیفی و گسسته به شمار می‌آید.

ابزار گردآوری اطلاعات

با توجه به اهداف تحقیق، پرسش‌نامه‌ای شامل ۱۰ عبارت تهیه شد. برای تهیه‌ی این پرسشنامه عمدتاً به نتیجه‌ی تحقیق مقایسه‌ای جوسته از دانشگاه پروتاریای آفریقای جنوبی استناد شده است. در تحقیق وی نسبت‌های تعهدی و نسبت‌های مالی مبتنی بر جریان‌های نقدی که توسط محققان دیگری نظیر بیور (۱۹۶۶)، جیاکومینو و مایلکه [۱۴ و ۱۵]، کاراسلاو و میلز [۱۱]، استانکو و زلر (۱۹۹۳ و ۱۹۹۴)، و میلز و یامامارا (۱۹۹۸) در تحقیق‌های مختلف استفاده شده بود، مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته که در نهایت برخی از نسبت‌هایی که تقریباً بین تمامی این محققان مشترک بوده را به عنوان نسبت‌های مالی مبتنی بر جریان نقدی پیشنهاد کرده است. از این رو در تحقیق حاضر نیز از این نسبت‌های پیشنهادی، به عنوان مبنایی برای طراحی پرسشنامه استفاده شد. افزون بر این، در راستای طراحی پرسشنامه، ادبیات حسابداری در زمینه‌ی صورت جریان وجوه نقد و نیز اهداف تعریف شده برای صورت جریان وجوه نقد در بیانیه‌ی ۹۵ FASB و استاندارد حسابداری شماره‌ی ۲ ایران (صورت جریان وجوه نقد) نیز مورد استفاده قرار گرفته است.

برای آزمون روایی پرسشنامه، پرسشنامه‌ای به شکل مقدماتی تهیه شد، و بعد از تکمیل، نظرهای اساتید حسابداری در مورد آن اخذ و اصلاحات نهایی به عمل آمد. برای آزمون پایایی پرسشنامه نیز، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. با استفاده از

نرم افزار آماری spss آلفای کرونباخ برای سوالات پرسشنامه محاسبه شد و برای ۶۰ نمونه عدد ۸۰ درصد به دست آمد که بیانگر پایایی بالای پرسشنامه است.

طرح آزمایش

طرح پژوهشی که ما را قادر می‌کند آشکارا آثار متغیر مستقل را بر متغیر وابسته ببینیم، معمولاً شامل حداقل دو گروه است که در زمینه‌ی همه ویژگی‌ها همسان هستند، بجز در ویژگی‌ای که متغیر مستقل مورد مطالعه نشان می‌دهد [۵، ص ۳۹]. در تحقیق حاضر، با عنایت به ماهیت موضوع و آزمودنی‌های تحقیق درباره آزمون فرضیه‌های تحقیق، از طرح پس آزمون چند گروهی استفاده شده است. اجرای طرح آزمایش پس آزمون چند گروهی مستلزم آن است که اولاً، آزمودنی‌های تحقیق از یک جامعه‌ی آماری واحد انتخاب شوند تا از این طریق امکان پدیدار شدن متغیرهای مزاحم به حداقل کاهش یابد و ثانیاً در واقع هر گروه نسبت به گروه دیگر نیز گروه کنترل محسوب می‌شود که در کلیه جنبه‌ها و ابعاد با اهمیت شبیه گروه‌های آزمایش، دیگر با این تفاوت که متغیر مستقل برای آن گروه به گونه‌ای متفاوت است. نگاره‌ی شماره‌ی ۳ طرح آزمایش پس از آزمون چند گروهی را نشان می‌دهد.

نگاره ۳. طرح آزمایش پس آزمون چند گروهی

انتخاب تصادفی	متغیر مستقل	پس آزمون
RG ₁	X ₁	T ₂
RG ₂	X ₂	T ₂
RG ₃	X ₃	T ₂

لازم به تاکید است که طرح آزمایش پس آزمون چند گروهی مشابه‌ی طرح پس آزمون با گروه کنترل است با این تفاوت که در این طرح گروه‌های بیشتری به کار برده می‌شوند [۳، ص ۳۵۱].

با توجه به نگاره شماره (۳) مراحل اجرای طرح آزمایش به قرار زیر است:

انتخاب و جایگزینی تصادفی آزمودنی‌ها در گروه‌ها،

اجرای متغیرهای مستقل (X₃, X₂, X₁) برای گروه‌های آزمایش، و

اجرای پس آزمون و جمع آوری داده‌ها [۳، ص ۳۵۱].
در طرح پس آزمون تحقیق حاضر، منظور از RG_3 , RG_2 , RG_1 ، به ترتیب گروه‌های آزمودنی C, B, A و X_3 , X_2 , X_1 نیز به ترتیب مدل‌های سه بخشی، پنج بخشی و چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد است.

انتخاب و جایگزینی تصادفی آزمودنی‌ها در گروه‌های آزمایش

منظور از نمونه در این تحقیق، کارشناسان شرکت‌های سرمایه گذاری و شرکت‌های کارگزاری بورس اوراق بهادار مستقر در شهر تهران می‌باشند که به طور حرفه‌ای به تحلیل گری مالی و تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی می‌پردازند. بنابراین، در تحقیق حاضر، سرمایه گذاران حرفه‌ای شامل کارشناسان سرمایه گذاری و کارشناسان کارگزاری می‌باشند. برای انتخاب این افراد، از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شده است. با تلاش بسیار زیادی دست یابی به فهرست جامعی از کارشناسان سرمایه گذاری و کارشناسان کارگزاری امکان پذیر نشد. اما با پی گیری‌های صورت گرفته و مکاتبات و مذاکرات انجام شده با تنی چند از مدیران عامل شرکت‌های سرمایه گذاری و شرکت‌های کارگزاری مستقر در شهر تهران تعداد کارشناسان سرمایه گذاری و کارگزاری قادر به کار تحلیل گری به ترتیب ۱۱۰ و ۷۰ نفر بر آورد شد. از این رو با استفاده از فرمول ککران و لحاظ خطای ۱۰ درصد و برای دستیابی به حداکثر تعداد نمونه، p برابر q در نظر گرفته شد.

با توجه به جامعه‌ی آماری ۱۸۰ نفری، تعداد نمونه، ۶۲ نفر محاسبه شد.

از آن‌جا که این تحقیق مبتنی بر طرح آزمایش بوده و این که در تحقیق‌های آزمایشی پیشنهاد شده است که حداقل ۱۵ نفر برای هر گروه انتخاب شود [۳، ص ۱۳۱] و [۲، ص ۱۳۸]، از این رو برای احراز این حداقل و تعداد نمونه‌ی محاسبه شده (با ۲ نفر کمتر) و با تلاش طولانی و مستمر و متقاعد کردن کارشناسان سرمایه گذاری و کارگزاری، ۶۰ نفر از کارشناسان شامل ۳۶ نفر کارشناسان سرمایه گذاری و ۲۴ نفر از کارشناسان کارگزاری

$$n = \frac{Nz^2 pq}{\varepsilon^2(N-1) + z^2 pq} \quad n = \frac{180 \times (1/96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.10)^2(180-1) + (1/96)^2 \times 0.5 \times 0.5} \approx 62 \quad 1.$$

بر اساس نسبت‌های ۱۱۰ و ۷۰ نفر کل جامعه‌ی آماری) برای مشارکت در طرح آزمایش به طور تصادفی ساده انتخاب شدند. از آن‌جا که آزمودنی‌ها دارای مدارک تحصیلی و سوابق تحلیل‌گری مالی متفاوتی بودند، برای همگن بودن گروه‌های سه‌گانه، از تخصیص تصادفی استفاده شد. یعنی از طریق فرایند تصادفی، ۶۰ نفر آزمودنی، در سه گروه ۲۰ نفری C, B, A قرار گرفتند.

اجرای متغیر مستقل و اجرای پس‌آزمون برای گروه‌های آزمایش

همانطور که پیش از این بیان شد متغیر مستقل در تحقیق حاضر نحوه‌ی رای‌دهی صورت جریان وجوه نقد بوده که تاثیر آن بر متغیر وابسته، مشاهده و اندازه‌گیری می‌شود. متغیر مستقل این تحقیق، از لحاظ ابعاد اندازه‌گیری، متغیری کیفی، گسسته و برخوردار از مقیاس اسمی است.

در طرح آزمایش، شرکت کابل‌های مخابراتی شهید قندی (سهامی عام) از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شد و برای حذف هر گونه ذهنیت و پیش‌داوری از سوی آزمودنی‌ها عنوان آن حذف و تغییراتی در ارقام صورت‌های مالی آن داده شد و با عنوان واحد تجاری الف مطرح شد. صورت‌های مالی این واحد تجاری شامل ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت جریان وجوه نقد و جدول نسبت‌های مالی با اهمیت اعم از نسبت‌های سنتی (تعهدی) و نسبت‌های جریان نقدی برای چهار سال مالی متوالی در اختیار آزمودنی‌های گروه‌های سه‌گانه قرار گرفت. بنابراین برای هر گروه، یک مجموعه‌ی کامل از صورتهای مالی ۴ ساله (شامل ترازنامه، صورت سود و زیان و صورت جریان وجوه نقد)، همراه با نسبت‌های مالی سنتی و نقدی شرکت مذکور ارائه شد. در راستای اندازه‌گیری تاثیر نحوه‌ی رای‌دهی صورت جریان وجوه نقد، تنها تفاوت بین اطلاعات مالی داده شده به سه گروه آزمودنی، نحوه‌ی رای‌دهی صورت جریان وجوه نقد بود، یعنی، مدل صورت جریان وجوه نقد گروه A، سه بخشی، گروه B، پنج بخشی و گروه C، چهار بخشی بود. افزون بر این، پرسشنامه‌ای حاوی ۱۰ عبارت در ارتباط با ویژگی‌های عملکردی شرکت مذکور، تنظیم و در اختیار آزمودنی‌های هر سه گروه آزمایش قرار گرفت (نگاره‌ی شماره ۴). نوع پاسخ‌های رای‌دهی شده در این پرسشنامه از نوع طیف لیکرت است.

تجزیه و تحلیل داده‌های جمع آوری شده از طرح آزمایش

اطلاعات رای‌ی شده به گروه‌های آزمایش، مبنایی منطقی را برای قضاوت توسط آزمودنی‌های گروه‌های سه گانه‌ی طرح آزمایش درباره ویژگی‌های عملکردی واحد تجاری واقعی انتخاب شده با عنوان الف فراهم ساخت. همانطور که پیش از این بیان شد، در بخش پایانی هر یک از این سه مجموعه از صورت‌های مالی، یک پرسشنامه‌ی ۱۰ عبارتی در مورد ارزیابی ویژگی‌های عملکردی واحد تجاری انتخابی رای‌ی شد و از آزمودنی‌ها خواسته شد تا پس از مطالعه دقیق اطلاعات رای‌ی شده، قضاوت خود را براساس طیف لیکرت برای عبارت‌های آن رای‌ی نمایند. تعداد پرسشنامه‌های مورد استفاده در تجزیه و تحلیل‌های آماری تحقیق، ۶۰ مورد بود که یک سوم از گروه A (گروه دارنده‌ی صورت جریان وجوه نقد سه بخشی) یک سوم از گروه B (گروه دارنده‌ی صورت جریان وجوه نقد ۵ بخشی) و یک سوم دیگر نیز از گروه C (گروه دارنده‌ی صورت جریان وجوه نقد چهار بخشی) به دست آمده بود. خلاصه‌ی اطلاعات جمع آوری شده در نتیجه‌ی اجرای طرح آزمایش در نگاره ی شماره ی ۴ رای‌ی شده است.

نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق

داده‌های خلاصه شده در قالب نگاره ی شماره ی ۴، مبنایی را برای آزمون فرضیه‌های تحقیق فراهم کرده است. برای بررسی بین سه گروه A, B, C به طور همزمان و مشخص کردن این که آیا این سه گروه با هم دارای تفاوت معنی داری هستند یا خیر نیز از آزمون رتبه‌ای کروسکال-والیس استفاده شد، که پس از انجام آزمون مشخص شد، حداقل بین دو گروه از سه گروه، تفاوت معنی داری وجود دارد. برای تفکیک هر گروه با گروه دیگر و دسته بندی بین آنها، از آزمون ناپارامتری یو-من-ویتنی استفاده شده است. نتایج آزمون کروسکال-والیس در نگاره‌ی شماره ی ۵ و نتایج آزمون یو-من-ویتنی در نگاره‌ی شماره ی ۶ رای‌ی شده است.

1- kruskal- wallis

2 - Mann- Whitney U-Test

نگاره ۵. نتایج آزمون رتبه‌ای کروسکال-والیس بین گروه‌ها

فرضیه‌ی صفر اصلی	موضوع مدل‌های ۳ و ۴ بخشی	کای اسکوئر ۷/۵۱۵	درجه‌ی آزادی ۲	Sig ۰/۰۲۳	نتیجه‌ی آزمون فرضیه‌ی صفر رد
------------------------	-----------------------------	------------------------	----------------------	--------------	------------------------------------

همانطور که طبق نگاره‌ی شماره‌ی ۵ مشخص است، مقدار $\text{Sig} = ۰/۰۲۳$ از سطح معنادار $\alpha = ۰/۰۵$ کمتر شده است. بنابراین، برای این آزمون نشان می‌دهد که قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای حداقل بر پایه‌ی دو مدل از سه مدل صورت جریان و وجوه نقد دارای تفاوت معناداری است. به بیان بهتر، با رد فرضیه‌ی صفر، فرضیه‌ی مقابل آن یعنی فرضیه‌ی اصلی تحقیق پذیرفته می‌شود و در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که نحوه‌ی ارایه‌ی صورت جریان و وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای تأثیر دارد.

نگاره ۶. نتایج آزمون یو-من-ویتنی بین دو گروه (آزمون ناپارامتریک)

فرضیه‌ی صفر	موضوع	مقدار من ویتنی	Z	Sig	نتیجه‌ی آزمون فرضیه صفر
فرعی ۱	مدل‌های سه بخشی و ۵ بخشی	۱۳۱	-۱/۸۷۳	۰/۰۶	عدم رد
فرعی ۲	مدل‌های سه بخشی و ۴ بخشی	۱۰۳	-۲/۶۳۵	۰/۰۰۸	رد
فرعی ۳	مدل‌های پنج بخشی و ۴ بخشی	۱۶۸/۵	-۰/۸۵۷	۰/۳۹۱	عدم رد

همان‌طوری که براساس آزمون رتبه‌ای کروسکال-والیس مشخص شده بود، در بین حداقل دو گروه از قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل‌های مختلف صورت جریان و وجوه نقد تفاوت معناداری وجود دارد، از این رو بر طبق نگاره‌ی شماره‌ی ۶ نیز مشخص است که فرضیه‌های صفر فرعی ۱ و ۳ رد نشده‌اند. یعنی، فرضیه‌های مقابل آنها (فرضیه‌های فرعی ۱ و ۳ تحقیق) پذیرفته می‌شوند و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان

گفت بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل‌های سه بخشی و پنج بخشی از یک سو، و پنج بخشی و چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد از سوی دیگر، تفاوت معناداری وجود ندارد. در حالی که فرضیه‌ی صفر فرعی ۲ رد نشده است. یعنی، فرضیه‌ی مقابل آن (فرضیه‌ی فرعی ۲ تحقیق) رد می‌شود و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل‌های چهار بخشی و سه بخشی صورت جریان وجوه نقد تفاوت معناداری وجود دارد. شایان توجه است اگر سطح اهمیت ۶ درصد در نظر گرفته شود، فرضیه‌ی صفر فرعی ۱ رد می‌شود و فرضیه‌ی مقابل آن پذیرفته می‌شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف از این تحقیق پاسخ به این سوال اساسی بود که آیا نحوه‌ی ارزیابی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای تاثیر دارد. در این راستا، سه مدل از صورت جریان وجوه نقد، یعنی مدل‌های سه بخشی (مدل مورد استفاده در اکثر کشورها)، پنج بخشی (مدل مورد استفاده در ایران) و چهار بخشی (مدل پیشنهادی تحقیق) به صورت مقایسه‌ای در یک تحقیق مبتنی بر طرح آزمایش مورد آزمون تجربی قرار گرفت. بررسی نتایج آزمون‌های آماری مختلف نشان داد که نحوه‌ی ارزیابی صورت جریان وجوه نقد بر قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای تاثیر دارد. چرا که بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل‌های سه بخشی و پنج بخشی از یک سو، و بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل‌های سه بخشی و چهار بخشی از سوی دیگر، تفاوت وجود دارد. این در حالی است که نتایج تحقیق حاضر نشان داد بین قضاوت‌های سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبتنی بر مدل‌های پنج بخشی و چهار بخشی تفاوتی وجود ندارد. با توجه به نتایج تحقیق حاضر استنباط می‌شود که تغییر در نحوه‌ی ارزیابی صورت جریان وجوه نقد توسط کمیته‌ی تدوین استانداردهای حسابداری ایران توجیه پذیر می‌باشد. اما این امر کفایت نمی‌کند، بلکه باید با مدد همکاران دانشگاهی و حرفه‌ای رشته‌ی حسابداری به سوی نحوه‌ی ارزیابی حرکت کرد تا زمینه‌ی قضاوت‌های بهتر سرمایه‌گذاران حرفه‌ای از عملکرد واحدهای تجاری متفاوت فراهم گردد.

در حوزه‌ی تحقیق‌های حسابداری، پیشنهاد می‌شود که با اتکاء بر الگوهای معرفی و اجرا شده در این تحقیق و با استفاده از سایر استفاده‌کنندگان صورتهای مالی نظیر اعتبار دهندگان به عنوان یک جامعه‌ی آماری دیگر، تحقیق‌هایی انجام شود و نتایج آنها با دستاوردهای تحقیق حاضر مورد مقایسه قرار گیرد. افزون بر این، پیشنهاد می‌شود این تحقیق با تحقیق‌های بازار، یعنی واکنش بازار به اطلاعات جریان‌های نقدی مقایسه و ارزیابی شود.

در حوزه‌ی استاندارد گذاری، لازم به ذکر است که مدلی از صورت جریان وجوه نقد توسط مولفان، برای اولین بار پیشنهاد شده است، نتایج این مدل طبق طرح پس آزمون تحقیق حاضر با نتایج مدل تجویزی ایران یکسان بوده است، از این رو پیشنهاد می‌شود این مدل نیز در دستور کار استاندارد گذاران قرار گیرد، تا زمینه‌ی بهبود نحوه‌ی رای‌ی صورت جریان وجوه نقد فراهم گردد.

محدودیت روش شناسی تحقیق

بکارگیری طرح آزمایش منجر به ایجاد شرایط غیر طبیعی می‌شود که این امر می‌تواند بر عملکرد آزمودنی‌ها به هنگام پاسخ‌گویی به پرسشنامه‌ها موثر باشد. یعنی رهنمودهایی که در جریان اجرای طرح آزمایش رای‌ی می‌شود، ممکن است بر قضاوت‌های آزمودنی‌ها موثر باشد. بنابراین، این مقوله می‌تواند، یکی از اساسی‌ترین، محدودیت‌های بکارگیری طرح آزمایش باشد. از سوی دیگر، به کارگیری ابزار پرسشنامه، ذاتاً دارای محدودیت‌های بنیادی است که از آن جمله می‌توان به دریافت پاسخ‌های متناقض اشاره کرد. یکی از محدودیت‌های تحقیق حاضر می‌تواند تحت تاثیر قرار گرفتن قضاوت سرمایه گذاران حرفه‌ای از نسبت‌های جریان نقدی باشد، هر چند که این نسبت‌ها با نحوه‌ی رای‌ی صورت جریان وجوه نقد به همبستگی ساختاری دارند.

منابع

۱. بزرگ اصل، موسی (۱۳۸۱)، «فرایند تدوین استانداردهای ملی حسابداری و تفاوت استانداردهای ملی با بین‌المللی: تأکیدی بر استاندارد صورت جریان وجوه نقد»، *ماهنامه‌ی حسابداری سال هفدهم*، شماره ۱۴۸.
۲. حافظ نیا، محمد رضا (۱۳۸۳). *مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی*، انتشارات سمت، تهران، چاپ دهم.
۳. دلاور، علی، (۱۳۸۴). *مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی* (ویرایش جدید) انتشارات رشد، تهران، چاپ چهارم.
۴. رضائیان، علی (۱۳۸۰). *مبانی سازمان و مدیریت*، انتشارات سمت، تهران، چاپ سوم.
۵. عبد الخلیق، رشاد. آجین کیا، بیین ب. (۱۳۷۹). *پژوهش‌های تجربی در حسابداری: دیدگاه روش شناختی*، ترجمه‌ی دکتر محمد نمازی، شیراز، مرکز نشر دانشگاه شیراز، چاپ اول.
۶. عرب مازار یزدی، محمد (۱۳۷۴). «محتوای افزاینده‌ی اطلاعاتی جریان‌های نقدی و تعهدی، رساله‌ی دکتری حسابداری، دانشگاه تهران.
۷. فرقاندوست حقیقی، کامبیز. وفادار، عباس (۱۳۷۶). «صورت گردش وجوه نقد از دیدگاه تئوری»، *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی* (نشریه‌ی دانشکده‌ی مدیریت دانشگاه تهران)، سال پنجم، شماره ۲۰ و ۲۱ تابستان و پائیز ۱۳۷۶ تهران.
۸. کمیته‌ی فنی سازمان حسابرسی (۱۳۸۲) *استانداردهای حسابداری* (نشریه‌ی ۱۶۰) سازمان حسابرسی، چاپ اول.
۹. مراد زاده مهدی، (۱۳۸۱). «صورت جریان وجوه نقد، استاندارد ایران در مقایسه با

استاندارد بین‌المللی «ماهنامه‌ی حسابدار، سال هفدهم، شماره‌ی ۱۴۷.

10. Cheng , C.S. Agnes, C . S Liu , and T.F. Schaefer (1996). “Earnings Performance and the Incremental content of Cash Flows from operations” , Journal of Accounting , Research (spring) , PP 173- 181.
11. Corlson and Mills (1991). Developing Ratios for Effective Cash Flow Statement Analysis, Journal Of Accountancy, November, pp 63-70.
12. FASB (1978), Objectives Of Financial Reporting by Business Enterprises , Statement of financial Accounting Concepts No. 1.
13. Financial Accounting Standards Board (FASB) (1987) , Statement of Financial Accounting standards , No 95, Statement of Cash Flows , Stamford , ct.
14. Gi acomino And Mielke (1988) , Using The Statement of Cash Flows to Analyze Corporate Performanc. Management of Accounting , May . PP 54-57.
15. Gi acomino and Mielke (1993) , Cash Flows: Another Approach to Ratio Analysis , Journal of Accountancy, March.
16. IASC Foundation (IASCF) , (2004) , International Accounting Standard 7 , Cash Flow Statements
17. Munter Paul (1990) , Form over Substance, Another look At The Statement of Cash Flows , CPA Journal , September 1990 pp, 54.56.
18. Nurnberg , Hugo (1993) , In Consistencies And Ambiguities in Cash Flow statement under FASB statement No. 95. Accounting Horizons (June 1993) . PP 60-75.
19. Nurnberg, Hugo, and James A. Largay (1996), More concerns over cash flow Reporting under FASB Statement No. 95 , Accounting Horizons December . pp 123-136.

نگاره ۴. خلاصه‌ی داده‌های جمع آوری شده درباره ارزیابی ویژگی‌های عملکردی واحد تجاری الف- (سهامی عام) توسط گروه‌های مشارکت کننده در طرح آزمایش

ردیف	عبارت	گروه A					گروه B					گروه C														
		میانگین	امتیاز	جمع	۱	۲	۳	۴	۵	میانگین	امتیاز	جمع	۱	۲	۳	۴	۵	میانگین	امتیاز	جمع	۱	۲	۳	۴	۵	
۱	نقدینگی	۳/۵	۷۰	۲۰	-	۱	۸	۱۱	-	۳/۸۵	۷۷	۲۰	-	-	۷	۹	۴	۳/۸۵	۷۷	۲۰	-	۱	۳	۱۱	۵	۴
۲	توان سود آوری	۳/۶	۷۲	۲۰	-	۳	۳	۱۳	۱	۳/۹۵	۷۹	۲۰	-	-	۵	۱۱	۴	۳/۹۵	۷۹	۲۰	-	-	۳	۱۱	۶	۴/۱۵
۳	توان ایجاد وجه نقد	۳	۶۰	۲۰	۱	۴	۹	۶	-	۳/۵۵	۷۱	۲۰	-	-	۱۱	۷	۲	۳/۵۵	۷۱	۲۰	-	۱	۴	۱۵	-	۳/۷
۴	کیفیت سود	۳/۶	۷۲	۲۰	۱	۱	۵	۱۱	۲	۳/۸	۷۶	۲۰	-	-	۷	۱۰	۲	۳/۸	۷۶	۲۰	-	۱	۷	۱۰	۲	۳/۶۵
۵	کیفیت فروش	۳/۱۵	۶۳	۲۰	۱	۶	۳	۹	۱	۳/۳	۶۶	۲۰	-	۳	۹	۷	۱	۳/۳	۶۶	۲۰	-	-	۱۱	۷	۲	۳/۵۵
۶	توان پرداخت سود سهام	۳/۴۵	۶۹	۲۰	-	۱	۹	۱۰	-	۳/۹۵	۷۹	۲۰	-	۱	۵	۸	۶	۳/۹۵	۷۹	۲۰	-	-	۳	۱۱	۶	۴/۱۵
۷	توان پرداخت بهره	۳/۳	۶۶	۲۰	-	۵	۵	۹	۱	۳/۸	۷۶	۲۰	-	۲	۳	۱۲	۳	۳/۸	۷۶	۲۰	-	۱	۷	۱۰	۲	۳/۶۵
۸	توان واریز بدهی‌ها	۲/۶۵	۵۳	۲۰	۲	۴	۱۳	۱	-	۳/۴	۶۸	۲۰	۱	۲	۷	۸	۳	۳/۴	۶۸	۲۰	۱	۲	۷	۸	۳	۳/۶
۹	میزان سرمایه گذاری مجدد در دارایی‌های ثابت	۳/۲۵	۶۵	۲۰	-	۳	۹	۸	-	۳/۱۵	۶۳	۲۰	-	۶	۷	۵	۲	۳/۱۵	۶۳	۲۰	-	۳	۱۲	۵	-	۳/۱
۱۰	میزان جریان نقدی سرمایه گذاری به جریان نقدی تامین مالی	۳	۶۰	۲۰	۲	۳	۸	۷	-	۳/۴۵	۶۹	۲۰	۲	۲	۵	۷	۴	۳/۴۵	۶۹	۲۰	۲	۲	۵	۱	۳	۳
	جمع نفر/ سوال		۲۰۰	۷	۳۱	۷۲	۸۵	۵			۲۰۰	۳	۱۶	۶۶	۸۴	۳۱			۲۰۰	۳	۱۶	۶۶	۸۴	۳۱		
	جمع امتیازات	۳۲/۵	۶۵۰	۶۵۰	۷	۶۲	۲۱۶	۳۴۰	۲۵	۳۶/۲	۷۲۴	۷۲۴	۳	۳۲	۱۹۸	۳۳۶	۱۵۵	۳۶/۲	۷۲۴	۷۲۴	۳	۳۲	۱۹۸	۳۳۶	۱۵۵	۳۶/۵۵

۱. بسیار ضعیف، ۲. ضعیف، ۳. متوسط، ۴. خوب، ۵. بسیار خوب